

gemiddelde jaarlijksche netto opbrengst van het belastingplichtig goed, berekend over die der laatstverloopen 5 jaar, welke het belastingplichtig goed, zonder onderbreking van ten minste 12 maanden, producten heeft opgeleverd.

De netto opbrengst wordt bepaald naar het volgende schema:

Bruto opbrengst der door het perceel opgeleverde producten	a
af: 1e. kosten ter verwerving, inning en behoud dier bruto opbrengst	b
2e. afschrijving:	
a. wegens vermindering der gebruikswaarde op zaken welke ter verkrijging van de bruto opbrengst worden gebezigd, met uitzondering van den grond	c ₁
b. op vorderingen, ter voldoening van de bruto opbrengst en tot verhaal van voorschotten	c ₂
3e. afschrijving wegens het afloopen van aan een termijn gebonden rechten op den grond, waarvan de producten afkomstig zijn	d
4e. rente en commissie van wegens bij derden opgenomen werkkapitaal, aangewend in het met betrekking tot het belastingplichtig goed uitgeoefend bedrijf	e

5e. 6 % per jaar naar de bedragen van het door den rechthebbende op de bruto-opbrengst gebruikt rouleerend werkkapitaal over den tijd, dat deze bedragen in het met betrekking tot het belastingplichtig goed uitgeoefend bedrijf worden aangewend	f
6e. een rente van 9 % per jaar van de gezonde restantwaarde op 1 Januari van ieder jaar van alle machines, installaties, werktuigen enz.	g
Blijft netto jaarlijksche opbrengst	h

Men ziet uit deze opstelling, dat de netto opbrengst op bedrijfshuishoudkundig juiste wijze bepaald wordt met dien verstande, dat de z.g. industriewinst uitgeschakeld wordt, welke men bij fictie en als gemiddelde aanneemt op 9 % per jaar van het in de productiemiddelen (behalve den grond) geïnvesteerd kapitaal. Nagenoeg al deze factoren bieden intusschen voldoende gelegenheid tot het vormen van stille reserves, waarbij de fiscus echter een afwijzend standpunt zal innemen, zoolang zij niet steunen op Ordonnantie en goed, degelijk koopmansgebruik.

Batavia (C), 12 Augustus 1939.

GEHEIME EN STILLE RESERVE EN DE ACCOUNTANT

door

T. KEUZENKAMP

Accountant te 's-Gravenhage

Het vraagstuk, dat hier aan de orde wordt gesteld, heeft in Nederland reeds meerdere malen de aandacht van accountants gehad. Zoowel in de tijdschriftliteratuur als in de studievergaderingen van het Nederlandsch Instituut van Accountants is de vraag onder de oogen gezien welke de houding behoort te zijn van den accountant tegenover geheime en stille reserves voorkomende in aan zijn goedkeuring onderworpen balansen en tegenover de vorming van en de ontleening aan zulke reserves resp. ten laste of ten bate van aan zijne goedkeuring onderworpen winstrekeningen. Bij het stellen van de vraag wordt dan vóórondersteld dat den accountant geen middelen ten dienste staan om de aandacht te vestigen van hen, die de aan zijne goedkeuring onderworpen bescheiden in handen krijgen op het voorkomen resp. het vormen van en het ontleenen aan zulke reserves, waardoor het vraagstuk praktisch wordt teruggebracht tot het terrein der te publiceeren jaarrekeningen.

Alvorens op het vraagstuk zelf in te gaan dient men zich eerst een klaar beeld te vormen van hetgeen men onder reserves in het algemeen en onder geheime en stille reserves in het bijzonder verstaat. Dit beeld bij te brengen kan geacht worden te behooren tot de taak van hem die in deze aflevering van dit tijdschrift het onderwerp „Begrip en vormen van geheime en stille reserve” zal behandelen. Voor mijn doel is het voldoende er op te wijzen, dat maar al te vaak van het bestaan van reserves en het vormen van reserves wordt gesproken in gevallen waarin van echte reserves in den zin van kapitaal-surplus geen sprake is, en men slechts te doen heeft met dekking van in meer of minder verre toekomst liggende bedrijfsrisico's. Voorts dient duidelijk te zijn, dat van het be-

staan van geheime en stille reserve alleen wordt gesproken met betrekking tot een balans en/of een winstrekening en wel met betrekking tot een balans indien men meent dat de vermogenstoestand van de onderneming waarop de balans betrekking heeft een betere is dan die welke uit die balans blijkt en met betrekking tot de winstrekening indien men meent dat de winst hooger is dan die winstrekening uitwijst, doch gedrukt werd door de vorming van geheime of stille reserves, of indien men meent dat de winst lager is dan die winstrekening uitwijst, doch werd opgevoerd door ontleening aan geheime of stille reserves. Indien het bestaan van een beteren vermogenstoestand zonder eenige nadere toelichting uit de balans blijkt, dan spreekt men er van dat in die balans een stille reserve voorkomt; blijkt van dit bestaan uit de balans zonder meer niet, en is de betere vermogenstoestand nochtans een feit, dan spreekt men er van dat in die balans een geheime reserve voorkomt. De stille reserve verschilt dus in wezen niet van de geheime reserve, beide zijn zij kapitaalsurplus, van geen van beide blijkt de grootte van dit surplus uit de balans; het zoogenaamde verschil ligt geheel in de indice van haar bestaan die de balans van het bestaan der stille reserve geeft, een indice die voor de geheime reserve ontbreekt.

Wanneer ik mijne verhandeling dus strikt beperk tot het in hoofde dezes vermelde onderwerp dan komt daarin uitsluitend ter sprake de houding die de accountant aanneemt tegenover de aan zijne goedkeuring onderworpen jaarrekening waarin in de balans een bestaand kapitaalsurplus geheel of ten deele onzichtbaar is gemaakt, en/of in de winstrekening een dergelijk surplus onzichtbaar wordt gevormd of te niet wordt gedaan.

In welk opzicht is hier met betrekking tot de houding van

den accountant sprake van een vraagstuk? Jaarrekeningen met geheime en stille reserves komen toch bij honderdtallen in het bedrijfsleven voor, worden door bestuurders aan b.v. aandeelhouders ter vaststelling voorgelegd en door deze laatste zonder enig bezwaar goedgekeurd. Welk bezwaar kan de accountant hebben dergelijke rekeningen van zijn handtekening te voorzien?

Onder meerdere accountants heerscht de meening dat het streven der accountants gericht moet zijn op het verkrijgen van wat in hunne oogen zijn „juiste” jaarrekeningen, waaruit de finantieele positie en de finantieele mogelijkheden van de betrokken onderneming ondubbelzinnig blijken. Het is hunne meening dat jaarrekeningen welke een ander inzicht geven in de finantieele positie der onderneming dan uit deze „juiste” positie zou blijken, onjuist zijn en niet door accountants mogen worden gecertificeerd omdat zij willens en wetens iets voor „juist” verklaren dat „onjuist” is. Het is hunne meening dat ook bestuurders van ondernemingen die jaarrekeningen publiceren waarin met „Bilanzwahrheit und Bilanzklarheit” op dergelijke wijze wordt omgesprongen niet goed handelen en dat het precies de taak van den accountant is hun dit duidelijk te maken en hen op te voeden in betere gedachten door certificering van zulke jaarrekeningen te weigeren. Men kan daarbij aannemen dat zij onder een „juiste” jaarrekening alleen een zoodanige willen verstaan die volgens, door hen „juist” geachte bedrijfseconomische beginselen is opgesteld.

Anderen daarentegen zien in het certificeren van jaarrekeningen waarin geheime of stille reserves voorkomen of gevormd worden geen enkel bezwaar. Zij stellen dat het vormen van zulke reserves vaak in het belang der betreffende onderneming is, dat het zelfs praktisch vaak onmogelijk is het zonder deze te doen en dat de accountant niet de functionaris is die zich moet verzetten tegen handelingen waarvan hij de bedrijfseconomische wenschelijkheid, zoo niet noodzakelijkheid erkent. Zij zien de gevolgen van deze houding niet over het hoofd, doch stellen de waarde van het nut boven de eventuele schade der gevolgen, die naar hun inzicht slechts daarin bestaan, dat men uit zulke jaarrekeningen wel niet de door hun tegenstanders verlangde „juiste” finantieele positie kan zien, doch daaruit zeker een „minimum positie” kan onderkennen.

Derden ten slotte meenen een onderscheid te moeten maken tusschen jaarrekeningen met geheime reserves en jaarrekeningen met stille reserves. Wat de eerste betreft stellen zij zich op het standpunt van de tegenstanders der onderteekening; met betrekking tot de laatste hebben zij tegen onderteekening geen bezwaar. Zij overwegen daarbij dat de jaarrekening feitelijk strekt tot het afleggen van verantwoording van gevoerd beheer; dat de vorming van geheime of stille reserves de waarde der jaarrekening als verantwoordingsstuk verkleint, doch dat bij stille reserves hij die tot beoordeeling van het beheer geroepen is in die jaarrekening een indice vindt van het bestaan dier reserves en dat daarbij met het vellen van zijn oordeel rekening kan houden, terwijl geheime reserves geheel aan zijne aandacht zijn onttrokken.

Met betrekking tot de ontleening aan geheime en stille reserves met het doel de bedrijfsuitkomsten gunstig te beïnvloeden, zijn vrijwel alle accountants eenstemmig van meening dat zulks niet mag geschieden zonder dat daarvan uitdrukkelijk in de jaarrekening blijkt. Tegenover deze eenstemmigheid van accountants staat echter vaak het verzet van bestuurders, die, als konsekwentie van de geheime vorming, de geheime ontleening zien en als bezwaar tegen publicatie der ontleening aanvoeren het hierdoor openbaren van het geheim van het bestaan der reserves.

De voornaamste meeningen zijn hiermede weergegeven,

doch de kern van het vraagstuk komt door deze weergave niet tot uitdrukking o.m. omdat de door voor- en tegenstanders voor de verdediging hunner meening gebruikte gronden zoo verschillend van aard zijn. Beroept de een zich op den eisch van bedrijfseconomische juistheid die hij aan de jaarrekening wil stellen, de andere stelt zich op het standpunt van de harde noodzaak bepaalde handelingen goed te keuren ten einde maatregelen te kunnen nemen die geacht worden in het oelang der onderneming te zijn, terwijl de derde het zwaartepunt verlegt naar de geschiktheid van de jaarrekening als verantwoordingsstuk.

Ik zal in het onderstaande een poging doen de kern van het vraagstuk bloot te leggen zooals ik die zie.

Een koopman, die zich aan het einde des jaars rekenschap geeft van den stand van zijn vermogen en daartoe zijn balans opmaakt zal zich daarbij oriënteren omtrent den omvang en de oorzaken van de wijziging van dit vermogen in vergelijking met den stand daarvan aan het einde van het voorafgaande jaar. Hij zal zich voorts een beeld vormen van de toekomstige ontwikkeling van zijn bedrijf en gewapend met dit complex van wetenschappen zal hij bepalen welk deel van de verkregen vermogensvermeerdering, hij voor verteer of voor andere doeleinden aan zijn onderneming zal onttrekken en welk deel daarvan hij aan zijn „kapitaal” zal toevoegen. Deze koopman, deze alleen aan zich verantwoording schuldig zijnde almachtige, zal daarna zijn besluit in zijn jaarrekening tot uitdrukking brengen, een jaarrekening die geen ander doel heeft dan hem inzicht te verschaffen in den gang van zaken en die hij geheel op dit doel gericht kan samenstellen. Op geen enkel punt behoeft hij Bilanzwahrheit en Bilanzklarheit geweld aan te doen en is hij goed koopman, dan zal hij dit ook niet doen.

Zoodra bij eenige onderneming de functie van dezen almachtigen koopman wordt gesplitst, zooals dit b.v. bij de naamloze vennootschap als gevolg van de scheiding van eigendom en beheer het geval is, dan is er niet langer een koopman die als het ware alleen aan zich zelf verantwoording schuldig is, doch dan komen er een of meer beheerders die een zeker vertrouwen wordt gegeven, die verantwoording van hun beheer afleggen en een of meer eigenaren die de verantwoording in ontvangst nemen en beoordeelen en de vruchten van dit beheer plukken. De bevoegdheden van de beheerders worden voorzooverre zij niet wettelijk geregeld zijn in statuten en reglementen vastgelegd, waarin ook hunne verplichtingen worden geregeld. Tot die verplichtingen behoort het afleggen van de verantwoording van het gevoerde beheer, hetgeen o.m. geschiedt door overlegging van een jaarrekening. Indien voor de samenstelling dezer jaarrekening op den beheerder geen andere verplichtingen rusten of aan die samenstelling geen andere gevolgen zijn verbonden dan die welke de alleen handelende koopman draagt, dan is er geen enkele grond waarop het te verdedigen zou zijn, dat de beheerder bij de samenstelling dier rekening een anderen gedachtengang zou moeten volgen dan hij als alleen handelend koopman zou volgen. Dat wil dus zeggen hij bepaalt het bedrag der vermogensvermeerdering, beslist welk deel daarvan voor onttrekking aan het bedrijf in aanmerking komt en welk deel aan „het kapitaal” moet worden toegevoegd en brengt deze beslissing in zijn jaarrekening tot uitdrukking. De zoo opgestelde jaarrekening legt hij als de verantwoording van zijn beheer aan eigenaren over en beantwoorden de uitkomsten van dit beheer aan gerechtvaardigde door eigenaars gestelde verwachtingen, dan zou men zeggen dat zij geen grond hebben zich te beklagen en dat zij dus hunne sanctie aan de verantwoording zullen geven. Voor het vormen van een oor-

deel over de vraag of het beheer juist is geweest kunnen eigenaren zich toch niet in details verdiepen, zij moeten zich er praktisch toe bepalen om te beoordeelen of de verkregen uitkomsten hunne verwachtingen hebben gedekt en is dit niet het geval dan moeten zij zich laten voorlichten omtrent de oorzaken om daarna hunne beslissing te nemen over de vraag of zij het beheer in de gegeven omstandigheden in dezelfde handen willen laten of niet; is dit wel het geval dan keuren zij de rekening goed. Het beheer in een bepaalde richting sturen, voorzooverre de beheerder, binnen de grenzen die daarvoor door wet, statuten en reglementen gegeven worden, gerechtigd is die richting te bepalen, daartoe zijn eigenaren door hun overdracht van bevoegdheden niet alleen niet gerechtigd, doch zij zijn daartoe als regel ook niet bekwaam.

Hadden eigenaren nu maar steeds de zelfbeheersching die zij zich behooren op te leggen nu zij eenmaal het beheer van hunne eigendommen hebben overgedragen, nu zij feitelijk den koopman hebben gesplitst in de helft die beheert en beslist en de helft die controleert en verteert, dan zou er voor den rekening en verantwoording aflegenden beheerder geen gevaar dreigen. Die zelfbeheersching ontbreekt echter meerdere malen en meer dan eens is de jaarrekening op het punt van verdeling der vermogenstoename in het deel dat aan het kapitaal moet worden toegevoegd en het deel dat voor verteer in aanmerking komt een punt van bespreking en wenschen de eigenaren juist hiermede te beheeren, waar zij het elders niet doen omdat zij van hunne beheersbevoegdheid afstand deden. Hier nu ligt de kern van het vraagstuk. Aan wien behoort organisatorisch de bevoegdheid tot het splitsen van de vermogensvermeerdering, aan den beheerder of aan de eigenaren? Organisatorisch behoort deze bevoegdheid naar mijne meening aan den beheerder, omdat het hier in wezen niet anders betreft dan een beheersdaad.

Wat drijft eigenaren er nu toe juist over deze ééne beheersdaad de beslissing aan zich te willen trekken? Het is de wensch om meer tot verdeling te brengen onder eigenaren dan beheerders in het belang der onderneming meenen te moeten doen. Daartegenover nu zet de beheerder zich schrap en waar hem vaak de macht tot het doorzetten van wat hem op dit punt goed dunkt ontbreekt, tracht hij zijn wil door te zetten door zijne beslissing omtrent de verdeling der vermogensvermeerdering niet zichtbaar in de jaarrekening tot uitdrukking te brengen, waarmede hij dus een jaarrekening produceert die afwijkt van die welke hij zou produceeren in het geval geen verzet te vreezen zou zijn.

Is de accountant verplicht in dezen strijd stelling te kiezen ten gunste van een der partijen? Naar mijne meening, ja, en wel ten gunste van den beheerder, zoolang hij met hem van meening is dat de beheersdaad juist is en de verdeling der vermogensvermeerdering zooals die ook naar zijne meening moet geschieden gevaar loopt op onjuiste wijze te worden gewijzigd. De accountant is verplicht elke beheersdaad naar bepaalde maatstaven te beoordeelen en daartegenover zijn positie te bepalen; er is geen grond waarom hij zich op dit punt van beoordeeling zou moeten onthouden. Acht hij de beheersdaad juist en dat wil dus zeggen in het belang der onderneming, dan werke hij er ook toe mede dat zij kan worden uitgevoerd waardoor hij dus medehelpt het belang van eigenaren te dienen zooals ook hij dit belang ziet en den beheerder te laten in de machtspositie waarin die eigenaren zelf hem plaatsten.

Eén bezwaar kan tegen dit standpunt worden ingebracht en dat is, dat als gevolg daarvan de accountant een jaarrekening certificeert waarin onder de benaming „winst” een eindbedrag eener verlies- en winstrekening voorkomt dat nu juist „de winst” niet is met het gevolg dat ook de detaillering van

dit bedrag in de winstrekening en bepaalde posten in de balans met „onjuiste” bedragen vermeld worden. Het zijn vooral de tegenstanders der geheime reserve die dit bezwaar aanvoeren.

Bij het formuleeren van hun bezwaar gaan die tegenstanders evenwel uit van een praemisse die ik geenszins kan deelen. Die praemisse is, dat zij meenen gerechtigd te zijn om onder „winst” waarmede een verlies- en winstrekening als saldo sluit, uitsluitend en niet anders te verstaan dan de in hunne oogen bedrijfseconomisch juiste winst en ik waag nu te betwijfelen of zij daartoe gerechtigd zijn.¹⁾

Het begrip winst ligt noch in de bedrijfseconomische werken noch in de wet en zeker niet in het bedrijfsleven vast. De wetgever heeft zich van een definitie waar zij gegeven zou kunnen worden wijselijk onthouden en wie kennis wil maken met hetgeen het bedrijfsleven onder „winst” verstaat raadplege eens de statuten en de jaarverslagen der naamloze vennootschappen; hij zal verstandig staan van de onderscheidenheid en veelheid van beteekenissen die aan dit eene begrip worden toegekend. Onder die beteekenissen zal hij er zelfs één vinden die den beheerder volledig recht zou doen wedererven t.w. die waarin aan het begrip winst de betekenis wordt toegekend van dat deel der vermogensvermeerdering dat voor uitdeling in aanmerking komt. Het moge nu waar zijn dat het bij voorkeur de accountants zijn, die zijn geroepen om gezonde bedrijfseconomische begrippen in het bedrijfsleven te doen postvatten, doch bij de vervulling van deze taak dienen zij rekening te houden met de eischen die de praktijk stelt en dat doen zij niet indien zij met terzijde stelling dier eischen en met terzijde stelling van goede organisatorische (ook bedrijfseconomische) beginselen hun veto aanwenden om op één punt de doorvoering van een theoretisch begrip af te dwingen, ook al zou dit begrip op zich zelf volkomen vastliggen en juist zijn.

De vraag of een jaarrekening waarin geheime reserves voorkomen of gevormd worden of waarin ontleeningen aan zulke reserves worden aangewend tot verbetering van het winstsaldo bruikbaar is als verantwoordingsstuk van beheerders aan eigenaren kan als volgt worden beantwoord. Zooals reeds hiervoren gezegd kunnen eigenaren zich voor het vormen van een oordeel over de vraag of het beheer juist is geweest of niet, niet in details verdiepen; zooals gezegd moeten zij zich er toe bepalen om te beoordeelen of de verkregen uitkomsten hunne verwachtingen hebben gedekt, of dat dit niet het geval is, en moeten zij daaruit hunne conclusies trekken. Wat doet nu een jaarrekening waarin geheime reserves voorkomen, wat een jaarrekening waarin geheime reserves worden gevormd en wat een jaarrekening waarin aan geheime reserves wordt verleend tot verbetering van het resultaat? Voórkomen en vormen van geheime reserves doet een jaarrekening een slechteren indruk maken dan de werkelijkheid; ontleenen aan geheime reserves doet de jaarrekening een beteren indruk maken. Met de zaken slechter voor te stellen dan zij zijn, stelt de beheerder zich er aan bloot dat de uitkomsten der verantwoording de verwachtingen niet dekken en geeft hij dus zelfs aanleiding tot afkeuring van een beheer dat op zich zelf die afkeuring niet verdient; het doel waarvoor het verantwoordingsstuk wordt opgemaakt wordt daarmede niet geschaad. Wat anders is het zoodra de gerechtvaardigde kritiek wordt ontgaan door een betere voorstelling van zaken te geven dan de werkelijkheid is, dan mist de jaarrekening haar doel als verantwoording. Zal dus de accountant in het geval dat de jaarrekening doel treft geen bezwaar

¹⁾ Voor alles dient de accountant zich toch o.m. te richten naar de statutaire omschrijving van „winst”.

maken tegen certificeering, in het geval dat het stuk zijn doel gaat missen zal hij het zeker doen.

Er zijn vooraanstaande bedrijfsleiders en ook accountants die zooals gezegd als konsekwentie van de goedkeuring door den accountant van jaarrekeningen waarin geheime reserves worden gevormd willen zien, dat dan ook jaarrekeningen met geheime ontleeningen aan zulke reserves moeten worden goedgekeurd. De beantwoording van de vraag of deze konsekwentie al of niet bestaat kan in deze verhandeling achterwege blijven, omdat zij toch niet kan leiden tot het wijzigen van de houding van den accountant. De gronden waarop men meent de jaarrekening waarin ontleeningen aan geheime reserves zijn opgenomen te moeten afkeuren, zijn geheel an-

dere dan die waarop de goedkeuring verdedigd wordt van jaarrekeningen waarin geheime reserves worden gevormd. Zelfs indien dus de gestelde konsekwentie goedkeuring ten gevolge zou hebben, zou zij op andere gronden geweigerd moeten worden.

Ik meen dus dat de accountant niet gerechtigd is zijne goedkeuring te onthouden aan jaarrekeningen waarin geheime reserves voorkomen en/of worden gevormd, indien hij van meening is dat de vorming dezer reserves als beheersdaad juist is, doch dat hij zijn goedkeuring dient te onthouden aan zulke jaarrekeningen waarin niet zichtbare ontleeningen aan geheime reserves voorkomen, die beheerders aan gerechtvaardigde kritiek van eigenaren zouden onttrekken.

JURIDISCHE VRAAGSTUKKEN MET BETREKKING TOT DE GEHEIME EN STILLE RESERVE

door

Mr. G. H. A. GROSHEIDE

Advocaat en Procureur te Amsterdam

I.

Wie over dit onderwerp gaat schrijven, heeft behoefte aan begripsbepaling.

Vooreerst dan de opmerking, dat ik onder juridische vraagstukken in deze niet begriip de belasting-rechtelijke vragen. Mij lijkt deze beperking geoorloofd, daar aan de stille reserve en den Nederlandschen Fiscus afzonderlijke beschouwingen worden gewijd.

Het begrip, of liever de begrippen geheime en stille reserve, staan misschien in de literatuur niet volkomen vast. In dit artikel versta ik onder stille en geheime reserves, die reële reserves die bewust zijn gevormd door het niet opnemen of opnemen tegen lager bedrag dan de waarde van activa en het opnemen van niet bestaande passiva of van bestaande passiva tot een hooger bedrag dan hun beloop.¹⁾

De begrippen stille en geheime reserves worden in de literatuur nog al eens als synoniem beschouwd. De redactie van dit tijdschrift plaatst ze naast elkaar. Ik zou het verschil aldus willen omschrijven, dat bij de stille reserve de aanwezigheid zelve uit de balansstukken niet kenbaar is, terwijl bij de geheime reserve, kenbaar is het feit van de reserve, doch niet waarneembaar haar bedrag.²⁾

Bij het niet opnemen van activa of het opnemen van niet bestaande passiva zal men derhalve te doen hebben met stille reserves, terwijl bij het opnemen tegen een lager bedrag van de activa of tegen een hooger bedrag van de passiva, zowel stille als geheime reserves kunnen zijn gevormd.

Zeër bewust nam ik in de omschrijving den eisch op dat de reserve „bewust” moest zijn gevormd.³⁾

Bij de behandeling van de vraag over de geoorloofdheid dezer reserves, wijst de literatuur er dikwijls op dat het niet doenlijk is, om na te gaan of een reserve bestaat. Er zal, hierover is men het eens, alleen een stille reserve kunnen zijn, wanneer er inderdaad een reserve is. Men oordeelt deze vraag in tal van omstandigheden niet gemakkelijk te beantwoorden. Volgens sommigen zou men een juiste balans alleen kunnen

maken bij een liquidatie of aan het einde van een lange periode. Die jaarlijks wederkerende balans zou nooit den toestand van de vennootschap zuiver kunnen weergeven.

Gewezen wordt op de moeilijkheid de afschrijvingen juist te taxeeren.

Ik ontken deze moeilijkheden niet, doch ik meen in mijn beschouwingen ze te moeten elimineeren, immers er blijven tal van gevallen over waar men zeer opzettelijk de balans flatteert met de bedoeling, reserves die men aanwezig acht niet tot uitdrukking te brengen en te voorkomen dat zij als statutaire winst zouden worden verdeeld.

Hier ligt naar mijn meening het juridisch terrein.

II.

Bij den strijd over de stille reserves kan men een geval terstond uitschakelen, n.l. dat door *Van der Heyden* behandeld in No. 325 van zijn handboek.⁴⁾

„Een algemeene vergadering, welke den befaamden kantoorinventaris in schijn afschrijft tot f 1,— wetend dat de waarde daarvan f 10.000,— bedraagt, vormt bewust een stille reserve tot een bedrag van f 9.999,—. Is zij tot uitdrukkelijke reserveering van dit bedrag bevoegd, dan zal haar ook vrij staan den stillen vorm te kiezen.”

Het gegeven voorbeeld lijkt mij niet groote praktische waarde te hebben. Immers de gevallen waarin de algemeene vergadering, niet alleen het feit van de geheime reserve weet, maar nauwkeurig haar hoegrootheid kent, zullen in de praktijk niet de minste moeilijkheden geven, als de statuten buitendien nog de reserveering als open reserve toestaan.

Doet dit geval zich voor, dan onderschrijf ik volkomen de conclusie van den schrijver, dat als de algemeene vergadering dit bedrag van f 9.999,— uitdrukkelijk mocht reserveeren, het haar vrijstaat den stillen vorm te kiezen.

III.

Behandelt men de vraag der geheime reserves, dan doelt men als regel echter op die reserves waarvan, de hoegrootheid zeker niet, en de aanwezigheid in vele gevallen niet, aan aandeelhouders en derden bekend zijn, terwijl de statuten de vorming niet uitdrukkelijk veroorloven.

⁴⁾ Handboek ³ Nr. 325 pag. 420.

¹⁾ Van de begrippen „Waarde en „Beloop” geef ik hier geen nadere omschrijving.

²⁾ Zooals hierna blijken zal acht ik het verschil tusschen geheime en stille reserves uit juridisch oogpunt niet van groote praktische beteekenis.

³⁾ Het element „bewust” vindt men ook bij *Schlegelberger Aktien-gesetz* ³ 1939 pg. 560 par. 129 IV.